

Ap Gewald neemt afscheid van zijn museum

‘Of ik in het diepste geheim de Victory Woogie uit New York wilde ophalen’

Hij begon het werkende leven als straatveger op het Lange Voorhout en groeide uit tot de befaamde koerier van het Haags Gemeentemuseum. Wereldwijd bracht Ap Gewald de kunst uit en thuis. Nu mag hij zelf naar huis. Met pensioen.

Door Hendrik van Leeuwen

Per ongeluk of expres, hij praat niet over het Kunstmuseum. “We hebben het over een monument, hè? Een instituut uit 1935, gebouwd door de gemeente en nog steeds Haags bezit! Hoor jij wel eens iemand klagen over ‘het Stedelijk’ in Amsterdam? Nou dan.” Ap Gewald zegt wat hij denkt, maar niemand twijfelt aan zijn loyaliteit. Onder vijf directeuren, met alle koerswijzigingen van dien, is hij opgeklommen tot de man die elf man aanstuurt en daarmee wereldwijd de kunsttransporten regelt, tot aan de spijker in de muur. Na ruim 43 jaar neemt hij op eigen wijze afscheid van zijn (Gemeente)museum. Op de uitnodiging voor de receptie (die vanwege het coronavirus is uitgesteld) prijkt niet het nieuwe logo (met de K in de vorm van een klapstoel) maar het Berlage-gebouw, fraai gestileerd tot beeldmerk, en daaronder het woord MUSEUM. Duidelijker kan Gewald niet zijn.

Als hij Brasserie Berlage binnenstapt, wordt hij als een oude bekende begroet. “Ik kom hier graag, sinds de boel een jaar of wat terug opnieuw is ingericht. Berlage heeft het bewust apart gezet om alle gedoe buiten de kunsttempel te houden. Heel verstandig in mijn ogen, maar zonder grand café met die tuinzal voor alle ‘events’ doe je niet meer mee. Het gaat om het beeld naar buiten toe: dat je niet met je rug naar de wereld staat. Ik begrijp wat de meerwaarde is, maar pleur er dan geen karretjes met afwas in! Dat is toch armoe? En ja, dat meubilair en die bloemen in tuincentrumvazen... Het museum is een chique, oude dame. Die moet je met respect behandelen.”

Hagenees

Ap Gewald (1954) is geboren en getogen in Morgenstond. Een rasechte Hagenees uit de wederopbouwtijd, maar dan wel op cowboylaarzen. Klassieke jeans, een prijzig overhemd, volle snor en zwart haar om jaloers op te worden, plus het nodige zilver ter versiering, dat alles tezamen maakt dat je hem al van verre herkent. Een volksjongen met vaste gewoontes: “Ik begin om zes uur ’s morgens, in de koffietent van Louis op het Statenplein, met een bakkie en een broodje, krantje lezen en een beetje ouwehoeren met de gasten. Om zeven uur loop ik het museum in, om de agenda voor te bereiden en nog even naar een favoriet schilderij te kijken. De ‘Haystack’ van Monet, man... geweldig!

‘Het museum is een chique, oude dame. Die moet je met respect behandelen’

Foto: Piet Gispen

Om acht uur, na een bakkie met het hele team, gaan we aan de slag.”

Hij praat nog in de tegenwoordige tijd, hoewel er achter zijn bureau al een jonge, door hem gescoute opvolgster zit en de directie er ter ondersteuning een parttimer bij heeft gezet. “Moderne tijd, hè?”, wijst hij op een dubbel computerscherm. “Mijn database zit nog in ordners.” In de laad- en losruimtes staan karren met grote glasplaten en een krat met pas gearriveerde kunst. In de verte wordt getimmerd. “Fantastische maat van me,” zegt Gewald. “Werkt hier al langer dan ik. Zonder zulke gasten zou ik nergens zijn. Alles is teamwerk. We maken tegenwoordig 35 tot 40 exposities per jaar. De druk is enorm geworden. Ik hou wel van deadlines, dat houdt je scherp, maar de stress, nee, die ga ik echt niet missen.”

Turtle

Hij wijst op een koffer van vanillegele kunststof. “De Turtle,” zegt hij

met de nodige trots, “die hebben we samen met Hizkia van Kralingen ontwikkeld. Een Haagse kunstvervoerder waar we al heel lang mee samenwerken. Ik hou van familiebedrijven waar je op kan bouwen. De Turtle is een topproduct om kwetsbare schilderijen te vervoeren. Klimaatbeheersing en schokbestendigheid zijn ongekend. Wij hadden ze als eerste, omdat we al heel vroeg met onze collectie de boer op gingen, nu worden ze wereldwijd gebruikt. Wist je dat vroeger alles, tot en met ‘De Nachtwacht’, gewoon in paardendekens werd vervoerd? Omdat het met zorg en liefde gebeurde, ging er nooit wat kapot. Die kerels werden kwaad als je om een houten krat vroeg. Dan kwam je aan hun vakmanschap!”

Praten met Ap Gewald is als een jojo door de tijd gaan. Het ene moment loop je vrolijk aangeschoten van de kopjes jenever bladeren te vegen op het Lange Voorhout (‘één

AP GEWALD

Geboren:
Den Haag, 1954

Opleiding:
Mavo 3, 1970
Mavo 4, 1972
Havo, 1973, 1974 niet afgerond
SOD 1, Archiefdiploma, 1979
Hogeschool voor de Kunsten, Management Culturele Instellingen, 1993

Loopbaan:
1974 Straatveger bij de Swem
1975 Dienstplicht
1976 Ministerie van Volkshuisvesting, Medewerker Post & Archief
1976 Gemeentelijke Dienst van Schone Kunsten, administratief ambtenaar A
1980 Haags Gemeentemuseum, Hoofd Post & Archiefzaken
1985 Haags Gemeentemuseum, Bedrijfsbureau, Hoofd Algemene zaken
1995 Haags Gemeentemuseum, Hoofd Tentoonstellingsdienst/exhibition officer
1998 Stichting Gemeentemuseum Den Haag, Hoofd Tentoonstelling- & Collectie Service

Privé:
Gehuwd met Estella Nijdam

Boogie

windvlaag en je kon opnieuw beginnen') en even later rij je in het holst van de nacht door het regenwoud van Ecuador, om thuis te komen na een vulkaanuitbarsting. Schitterende verhalen allemaal, maar hoe kwam hij in het museum terecht?

"Ik was iemand van de pretsigaretjes die niet echt wou deugen op school. Ik heb mazzel gehad dat ik hier aan de slag kon, want zonder dat ik wist waarom heb ik altijd erg van kunst gehouden. Het was dubbele mazzel dat ik zonder papieren kon opklommen. Als iemand wat in je zag, dan kreeg je een kans. Piet Frequin, administrateur van de Gemeentelijke Dienst voor Schone Kunsten, zo heette dat toen nog, heeft me in 1976 aangenomen om de post rond te brengen en het archief op te bouwen. In de ogen van de heren conservatoren was je dan niemand hoor, maar na tien jaar werd ik benaderd door adjunct-directeur Henk Overduin en

zakelijk leider Cees List, die mij vroeger bij de opzet van het Bedrijfsbureau. Dankzij die kerels ging er een wereld voor me open."

'Ap-san'

"In 1987 ging het museum met Mondriaan naar Japan. Er moest geldeloos bezuinigd worden, dus was het een slim idee om een complete tentoonstelling aan te bieden, tegen een passende beloning uiteraard. Het was wel omschakelen. Bij de kennismaking stond iedereen een halfuur buigend en knikkend hoffelijkheden uit wisselen. Je had iemand nodig die de boel echt in werking kon zetten en dat was Akiko Teraro, een hele fijnde vrouw die in de loop der jaren een grote vriendin van me is geworden. Zie je het voor je? Ik met mijn Haagse fysiek aan een krap eettafeltje? Japan is heel traditioneel, dus een man mag geen lekker stukkie vlees op het vuur leggen. 'Nee Ap-san' – zo

noemt ze me – 'jij bent te gast.' Ze werkte bij de Tokyo Shimbun, een krant die je absoluut nodig had om

'Vroeger werd alles, tot en met De Nachtwacht, gewoon in paardendekens vervoerd'

moderne kunst tentoon te stellen. Dat gebeurde op een aparte etage in een warenhuis. Het klinkt misschien gek, maar het was een van de weinige plekken voor moderne kunst. Het heet nu Bunkamura Museum en is nog steeds een prominente plek in Tokio." Een andere hoofdrolspeler die in

1987 zijn opwachting maakte, was Rudi Fuchs. Hoewel hij was aangehouden om grootse dingen te verrichten, werd hij door een politieke wisseling van de wacht opgezaagd met een (te) krap budget. Dat hield hem niet tegen. "Rudi en ik lagen elkaar goed en ik werd zijn vaste chauffeur. 'Kom,' zei hij, 'we rijden naar Keulen,' en zonder toestemming kocht hij daar het 'Zweimann Orchester' van Mauricio Kagel. Die dag maakte hij in één klap zowat het hele jaarbudget op. Iedereen snapt dat het een fantastisch ding is. Niet zomaar een muziekinstrument, maar een waanzinnige installatie, een kruising tussen beeld en geluid die een eigen zaal kreeg. Onvergetelijk als je eenmaal hebt gezien hoe dat ding door twee 'machinisten' wordt bespeeld. Maar ja, 'the times they are changing', en op een dag verdwijnt de hele collectie muziekinstrumenten in het depot."

"Dankzij Rudi heb ik de beroemdste kunstenaars leren kennen. Vooral aan Karel Appel bewaar ik mooie herinneringen. Die moest ik altijd ophalen van Schiphol. Dan gingen we eerst langs de haven voor een harinkje. In Pulchri is een mooie foto van ons samen gemaakt. 'Joh!', zei Karel toen, 'met die grote zeiksnor had je m'n zoon kunnen zijn!' Of je kunst beter begrijpt als je de mens erachter kent? Dat weet ik niet. Het helpt wel als je iemand sympathiek vindt. Karel Appel was sowieso een van mijn eerste favorieten. Ik had een grote Verkade-poster van hem in mijn kamer hangen. Mensen vonden hem weleens arrogant overkomen, maar als hij over z'n Amsterdamse jeugd ging vertellen en over de achterstand

geheel werd. Hij bezorgde me ook de mooiste klus uit mijn leven: of ik in het diepste geheim de 'Victory Boogie Woogie' uit New York wilde ophalen. Je weet wel, het laatste schilderij van Mondriaan, dat voor 82 miljoen gulden was aangekocht om de overgang naar de euro te markeren."

"Dus ik erheen met zo'n gele Turtle. De logistiek was tot op het bot voorbereid, maar ik moest erop vertrouwen dat de opgegeven maten klopten. Nou, daar sta je dan in een gelikt appartement met uitzicht op de East River. Alsof je in een film bent beland. Advocaten, art handlers, hotemetoten, wij allemaal in een colbertje terwijl het bloedverziekend heet is. Komt Samuel Newhouse in een poloetje aanlopen: 'Jesus guys, take off your jackets!' Totaal relaxte vent. Maar ja, wat wil je, als je zo loaded bent dat er in elke kamer topkunst hangt. Toen onze Mondriaan uit de slaapkamer was gehaald en de Turtle in moest, keek hij toch even peinzend uit over de rivier. Shit, dacht ik, als dat ding niet past, dan hang ik. Maar het doek gleed moeiteloos op z'n plek. 'It fits like a glove,' zei hij. En toen begon de rit voor mij, de lift in met die kist, de vrachtwagen naar JFK, met politiewagens ervoor en erachter, de aankomst op Schiphol met alle pers, Beatrix die in het museum komt kijken, ik zie die film nog in m'n hoofd."

"Het afgelopen jaar heb ik afscheid genomen van veel mensen die me dierbaar zijn geworden. Mensen als Akiko Teraro. Dan halen we herinneringen op, zoals die keer dat we een voetocht in de bergen hebben gemaakt. Na een hele dag lopen was ik compleet kapot, maar 's ochtends in alle vroegte komt ze me kwiek als een vogeltje wekken: 'Ap-san, kom mee! We moeten nog iets verder!' Het was gelukkig niet ver. Plotseling ontvouwt zich een overweldigend uitzicht op de Mount Fuji. En dan, je gelooft het niet, komt de zon op naast die goddelijke berg. Dan zeg je toch helemaal niks meer?"

Toch nog een vraagje over die naam. 'Guhwald' en 'Guhmeentemuseum': dat klinkt als familie van elkaar. "Ja, die naam... Ik zeg 'Guhwald', maar mijn tweelingbroer heeft het altijd over 'Geéwald'. Net als mijn vader trouwens, die als grap beweerde dat we van boerenadel zijn. Nu ik de tijd krijg, wil ik dat eens gaan uitzoeken."